

11.

VERSTANDIG HANDELEN

Handel en ontwikkelingssamenwerking

De Bijbel roept ons op rechtvaardig te handelen. Dat houdt in: met hart voor de medemens en de schepping. Handel kan de welvaart en het welzijn voor velen vergroten. Maar dat spreekt niet vanzelf. Handel kan ook zorgen voor uitbuiting. Handel en ontwikkelingssamenwerking kunnen elkaar wederzijds versterken. Waar handel het economische fundament legt voor een hele samenleving, kan ontwikkelingssamenwerking eraan bijdragen dat ook de allerarmsten en meest kwetsbaren daarvan meeprofiteren, zodat we ook hen 'omarmen' en recht doen. De waarden van naastenliefde, gerechtigheid en rentmeesterschap zijn daarbij richtinggevend.

Verantwoord omgaan met mondiale crises

Het percentage mensen dat onder extreme armoede leeft, daalde in de afgelopen decennia fors. De dalende trend is de afgelopen jaren echter onderbroken als gevolg van de coronacrisis en van de oorlog in Oekraïne die wereldwijd zorgde voor sterke inflatie. Zo hebben de gestegen prijzen van granen en brandstoffen direct gevolg voor de voedselzekerheid in bijvoorbeeld veel Afrikaanse landen. Hierdoor, maar ook vanwege andere gewapende conflicten en door de gevolgen van de klimaatverandering, blijft armoede op veel plaatsen een hardnekkig probleem. De inkomensongelijkheid neemt in veel lage- en middeninkomenlanden zelfs toe in plaats van af. Dat geldt maar liefst voor 71 procent van de wereldbevolking. Dit alles maakt de inzet voor veiligheid, klimaatadaptatie en eerlijke handel vanuit de Europese lidstaten extra urgent.

De lidstaten van de EU hebben als rijke landen een mondiale medeverantwoordelijkheid om mensen in armoede kansen te bieden en ontwikkelingslanden te ondersteunen. Dit geldt in het bijzonder voor het

voorzien in ruimhartige noodhulp, het tegengaan van moderne slavernij en het bevorderen van democratie en rechtsstaat in ontwikkelingslanden. Ook het bedrijfsleven heeft hierin een verantwoordelijkheid. Respect voor mensenrechten, goede arbeidsomstandigheden en zorg voor het milieu moeten gewaarborgd zijn in de toeleveringsketen. Moderne slavernij komt in allerlei sectoren voor. Denk aan kinderarbeid, onderbetaling of slechte arbeidsomstandigheden. De oorzaken en verschijningsvormen ervan zijn complex. Het Europese wetgevende kader en internationale afspraken over maatschappelijk verantwoord ondernemen worden regelmatig tegen het licht gehouden om te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Hierbij is het goed om op te treden in Europees verband, zodat er een gelijk speelveld geldt voor bedrijven op de interne markt. Hierbij moet oog gehouden worden voor de haalbaarheid en de administratieve lastendruk van deze regels. Voor kleinere bedrijven moet om die reden een vrijstelling gelden.

In het kort:

- ▶ De EU is mondiaal medeverantwoordelijk om te zorgen voor goed beleid dat armoede vanwege conflicten, klimaatverandering en/of oneerlijke handel kan helpen tegengaan.
- ▶ Conventantafspraken over verantwoord internationaal ondernemen zijn goed, mits ze effectief zijn. Het Europese regelgevend kader wordt de komende jaren geëvalueerd om rekening te kunnen houden met nieuwe ontwikkelingen. Doelmatigheid, lage administratieve lasten en een zo gelijk mogelijk speelveld zijn daarbij van belang.

Eerlijke vrijhandel

Handel is voor beide zijden voordelig, als het goed is. Daarom is het belangrijk afspraken te maken met derde landen om handelstarieven te verlagen en handelsstromen te faciliteren. Het is wel van belang dat dit daadwerkelijk zorgt voor een gelijk speelveld en niet ten koste gaat van Europese sectoren en productienormen. Daarom is de SGP kritisch op handelsverdragen zoals CETA of Mercosur.¹ Niet alleen het eindproduct, maar ook de productie-wijze moet aan Europese normen voldoen. Om dit mogelijk te maken, moet de EU zich inzetten om artikel 20 van het WTO-verdrag aan te passen. Ook moeten we ervoor waken niet al te zeer afhankelijk te worden van strategische rivalen zoals China.

Handel kan relaties bestendigen, deuren openen en een dialoog op gang brengen, maar we moeten niet naïef zijn. Mensenrechten zoals godsdienst-vrijheid mogen niet ondergesneeuwd raken omdat commerciële belangen prevaleren. Het eerbiedigen van mensenrechten, waaronder godsdienstvrijheid en een eerlijke rechtsgang, moet standaard onderdeel zijn van handelsverdragen. Eerlijke handel kan in het verlengde van ontwikkelings samenwerking liggen, om zelfstandigheid en wederkerigheid te stimuleren.

Internationale organisaties als de WTO (Wereldhandelsorganisatie) spelen een belangrijke rol in de wereldhandel. De SGP hecht waarde aan een multilaterale orde op basis van gezamenlijke afspraken. Deze regels moeten dan ook nageleefd en afdwongen kunnen worden. Een instituut als de WTO kan als scheidsrechter een nuttige rol spelen. De EU moet zich daarom inzetten om het arbitragehof van de WTO nieuw leven in te blazen om eigenrichting en willekeur te voorkomen.

In het kort:

- ▶ Handelsverdragen mogen niet zorgen voor verzwakking of ondermijning van Europese normen. Artikel 20 van het WTO-verdrag wordt aangepast om onderscheid op basis van productienormen mogelijk te maken.
- ▶ In handelsverdragen is er altijd aandacht voor de eerbiediging van mensenrechten.
- ▶ De EU zet zich in om de rol van de WTO te bestendigen en nieuw leven in te blazen.

Hulp en gelijkwaardigheid

In tegenstelling tot de gemeenschappelijke handelspolitiek zijn de lidstaten bevoegd op het terrein van ontwikkelings samenwerking. Op dit terrein drukken lidstaten vaak hun stempel vanuit historische banden met landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Tegelijk zijn er goede redenen voor de EU om bij te dragen aan de sociale en economische vooruitgang in ontwikkelingslanden. In 2023 hebben de EU en de 79 ACP-landen (Afrika, Cariben en Pacific) een nieuwe partnerschapsovereenkomst ondertekend die dient als opvolger van het oude Cotonou-akkoord. In dat kader zijn ze ook verplichtingen aangegaan op het gebied van politieke dialoog, handel en ontwikkelings samenwerking. De SGP wil dat handels- en partnerschapsakkoorden op basis van gelijkwaardigheid tot stand komen met voordeel voor beide partijen. Het is neokolonialistisch als de EU de eigen Westers-seculiere moraal rond huwelijk en gezin, abortus en euthanasie opdringt aan partnerschapsakkoord of bij vergelijkbare overeenkomsten moet de EU daarom niet inzetten op het bevorderen van het recht op abortus en andere seculiere verworvenheden. Wel moet de EU binnen gezondheidsprogramma's inzetten op bescherming van vrouwen tegen seksueel geweld, op bevordering van preventie om hiv/aids tegen te gaan en op het verlenen van goede zwangerschaps- en kraamzorg.

In het kort:

- ▶ Vanuit het belang van gelijkwaardigheid mogen EU-akkoorden met derde landen, zoals het EU-ACP-akkoord, geen vehikel zijn om Westers-seculiere waarden op te leggen.
- ▶ De 'stem van het Zuiden' – lokalisatie – neemt een centrale plek in bij het vormen van ontwikkelingsbeleid en de uitvoering daarvan. Dit houdt ook in dat er meer oog komt voor het belang van religie en religieuze actoren in veel partnerlanden.

woordelijkheid. Ook ontbreekt het recht en de stem van het ongeboren leven.

In het kort:

- ▶ Bij ontwikkelings samenwerking kan de EU coördinerend optreden als aanvulling op de lidstaten, waarbij zij zorgt voor coherentie met de handelsagenda en ander EU-beleid.
- ▶ Meer focus is nodig op kernzaken als voedselzekerheid en schoon water, ook in het licht van groeiende uitdagingen op het vlak van klimaatverandering.

Coördinatie en coherentie

Voor de EU is bij ontwikkelings samenwerking een coördinerende rol weggelegd: zij moet zorgen voor coherentie met de landbouw- en handelsagenda, maar mag de lidstaten niet voor de voeten lopen. De EU kan voorkomen dat ontwikkelingslanden met hun bestuurlijke capaciteit een veelvoud aan bilaterale afspraken moeten maken voor de ondersteuning die ze vanuit Europa krijgen. Het ontwikkelings samenwerkingsbeleid van de EU dient dat van de lidstaten aan te vullen en te versterken. Het EU-beleid is ingekaderd door de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDGs) van de Verenigde Naties. Een deel van de SDG-agenda wordt weliswaar gekenmerkt door maakbaarheidsdenken, individualisme en zelfbeschikking, maar dat neemt niet weg dat deze agenda ook veel behartigenswaardige doelen bevat voor armoedebestrijding, vrede en rechtvaardigheid. Kern en hoofddoel van de SDGs moet inderdaad het teruggang van de wereldwijde armoede zijn, vooral voor de meest kwetsbaren, bijvoorbeeld door inzet op voedselzekerheid (SDG 2) en water (SDG 6). De SGP is niet voor het promoten van seksuele en reproductieve rechten door middel van de SDG-agenda. De EU interpreteert deze rechten immers veelal vanuit een vrije seksuele moraal dan vanuit liefdevolle trouw in wederzijdse afhankelijkheid en verant-

Transparantie en doelmatigheid

De transparantie van de Europese ontwikkelingshulp is belangrijk. Alleen zo kunnen we weten of het geïnvesteerde geld doeltreffend en doelmatig besteed wordt. Een belangrijk deel van de EU-budgetten voor ontwikkelings samenwerking wordt ingezet voor het wegnemen van de structurele oorzaken van irreguliere migratie. Grote internationale hulporganisaties zoals de Verenigde Naties blijken vaak weinig efficiënt en effectief te opereren. Zij kennen hoge overheadkosten en hebben niet altijd een langdurige en solide lokale worteling. De EU en haar lidstaten moeten daarom zoeken naar een betere balans tussen financiering van grote internationale hulporganisaties en van kleinere (ook christelijke) NGO's. De EU-budgetten voor ontwikkelings samenwerking worden mede ingezet voor een grotere zelfredzaamheid, bijvoorbeeld door middel van microfinanciering voor ondernemerschap.

In het kort:

- ▶ De EU besteedt een groter deel van het EU-budget voor ontwikkelings samenwerking via kleinere (christelijke) NGO's in plaats van via logge multilaterale instellingen.

1 CETA is een handelsverdrag tussen de EU en Canada. Mercosur verwijst naar een handelsovereenkomst tussen de EU en de Mercosur-landen: Argentinië, Brazilië, Paraguay en Uruguay.